

Skutočne zdravá škola

Ideme na farmu

Metodický manuál

Autori:

Tím Skutečně zdravé školy v České republice.

**Skutečně
zdravá škola**

Slovenský preklad a spracovanie:

Petra Molnárová a tím Skutočne zdravej školy na Slovensku

www.skutocnezdravaskola.sk

Hlavný partner:

Odborný garant:

Slovenská asociácia pre výživu a prevenciu

Slovak association for nutrition and prevention

Návody a tipy pre učiteľov

Didaktické texty a metodické listy pre učiteľov základných a stredných škôl zapojených v programe Skutočne zdravá škola. Tento materiál je určený pre učiteľov, alebo vedenie škôl, ktorí majú záujem podporiť zdravé stravovanie zaradením spolupráce s miestnymi farmármi a výrobcami kvalitných potravín a aktivity na farme vykonávať v rámci školského vzdelávacieho programu. Prináša návody, tipy a odporúčania, ako plánovať a organizovať návštevu so žiakmi tak, aby to malo maximálny vzdelávací efekt a zároveň, aby boli dodržané všetky bezpečnostné a hygienické prvky.

Úvod

Mladí ľudia sú dnes stále viac odtrhnutí od miest, z ktorých pochádza jedlo, ktoré jedia. Tým, že strávajú nejaký čas na farme a aktívne sa zapoja do jej chodu, môžu získať lepšiu predstavu o procese, z akých produktov sa vyrába jedlo, ako sa spracováva a ako putuje z farmy až na ich tanier. Vidieť potom na vlastné oči, ako sa vyrába syr alebo pečie chlieb, môže byť pre nich skvelým a poučným zážitkom.

Poskytnite žiakom možnosť navštíviť miestnych farmárov a poľnohospodárske podniky a podporte ich tak v tom, aby sa stali rozumnými a zodpovednými konzumentami potravín. **Informácie z prvej ruky od poľnohospodárov o tom, aké úsilie musia vynaložiť, aby bola poľnohospodárska výroba produktívna, môže zohrať pozitívnu úlohu pri vytváraní názoru a pozitívneho prístupu k zdravému stravovaniu a ochrane prírody.** Školská exkurzia môže pre mnohých žiakov znamenať vôbec ich prvú návštevu farmy.

Vytvorte plán, ako môžu takéto vzdelávacie návštevy prispieť k celkovému rozvoju žiakov, a pokiaľ to bude možné, použijete potraviny od daného farmára pri príprave jedál v školskej jedálni. V rámci návštev môžu žiaci získať nové znalosti z mnohých oblastí a mimo iného sa dozvedieť niečo o chode samotnej farmy, či podniku (družstva).

Začíname spolupracovať s farmou

Aktivity pred návštevou farmy v triede

Môžete žiakom zadať domácu úlohu, aby si o farme, ktorú máte v pláne navštíviť, zistili informácie a pripravili si niekoľko otázok. Žiaci sa môžu napríklad opýtať, ako prebieha obyčajný deň na farme, alebo ako tí, ktorí na nej pracujú, prispievajú k ochrane životného prostredia. Ďalšie príklady otázok nájdete ďalej v texte.

Môžete sa svojich žiakov opýtať, čo by sa chceli počas návštevy farmy dozvedieť. Väčšinou chcú spoznať každodenný život na farme, zapojiť sa do praktických činností, niečomu sa priučiť.

Ešte pred exkurziou môžu učitelia žiakom premietnuť motivačný film, ktorý sa bude týkať napr. problematiky chovu domácich / hospodárskych zvierat. Pred návštevou farmy si môžu učitelia so žiakmi pozrieť náučný film o zvieratách a žiaci si na základe toho môžu pripraviť otázky pre zamestnancov farmy. Tipy na rôzne dokumenty, rozhovory alebo prednášky s farmármi a remeselníkmi nájdete na YouTube kanáli remeselného festivalu Degustorium a Slow Food Pressburg.

Informácie, získané počas návštevy farmy, môžu žiaci následne využiť v rámci mnohých predmetov. Žiaci, ktorí farmu navštívili, sa môžu potom podeliť so svojimi spolužiakmi o zážitky napríklad tak, že si pripravia prezentáciu fotografií na nástenke, alebo na školskom webe.

Príprava učiteľa pred návštevou

Stanovte si pedagogické ciele, ktoré chcete realizáciou návštevy farmy dosiahnuť a premýšľajte o aktivitách, ktorými by ste mohli tento cieľ plniť na farme. V rámci prípravy vyhládajte v najbližšom okolí, prípadne v regióne poľnohospodársky statok, alebo farmu a uistite sa, že je vhodným miestom pre aktivity, ktoré zamýšľate uskutočniť. Následne sa spojte s farmárom telefonicky a preberte si vašu plánovanú návštevu farmy, kedy zistíte podmienky návštevy.

Návšteva farmy pred vlastnou exkurziou

Odporúčame, aby ste farmu navštívili ešte pred samotnou exkurziou. Budete sa tak môcť zoznámiť s prostredím farmy, spoznať farmára, vyhodnotiť riziká, ktoré na žiakov a študentov môžu na farme čakať a prediskutovať zamýšľané aktivity. Budete sa môcť dohodnúť na čase príchodu a odchodu, parkovaní, alebo naplánovať alternatívny program pre prípad nepriaznivého počasia. Je dôležité sa uistiť, že je farmár schopný zabezpečiť pre žiakov dostatočné hygienické podmienky, ako je voda na umytie rúk, či toalety.

Zistite, čo všetko statok ponúka a preberte s farmárom, čo na statku robili predchádzajúce školské skupiny a to, aké mal s nimi farmár skúsenosti. Po úvodnej návšteve pošlite farmárovi list (email) s presným dátumom a hodinou príchodu, počtom žiakov, sprevádzajúcich učiteľov a rodičov, vrátane upresnenia programu.

Koľko bude návšteva farmy stáť?

Exkurzia na farmu nemusí byť nákladná. Hlavnou nákladovou položkou bude doprava. Počítajte aj s tým, že farmárovi je väčšinou potrebné zaplatiť za čas, ktorý vám venuje.

Ochrana zdravia a bezpečnosť

Rodičia žiakov môžu mať obavy z návštevy farmy, je preto potrebné ich včas a správne informovať. Pokiaľ však exkurziu správne naplánujete a dodržíte určité postupy, nie je sa čoho obávať. Žiaci prežijú skvelý zážitok a dozvedia sa veľa užitočného.

Pred exkurziou:

- Zoznámte sa s bežnými pravidlami pre bezpečnosť a ochranu zdravia a prejdite si ich spoločne so žiakmi.
- Zvoľte správny pomer žiakov a dospelých osôb.
- Zistite, či niektorý zo žiakov trpí alergiou a prijmite vhodné opatrenia.
- Pred návštevou farmy sa dohodnite s farmárom na programe a na pravidlách, ktoré je nutné dodržiavať.
- Preberte pravidlá správania sa so žiakmi ešte pred vstupom na statok.
- Zabezpečte, aby boli žiaci vhodne oblečení a mali všetky možné rany a škrabance obviazané nepremokavými náplastami, či obväzmi.

Behom návštevy zabezpečte, aby žiaci:

- dodržiavali zásady bežnej hygieny,
- umývali si ruky po akomkoľvek kontakte so zvieratami,
- nevstupovali na miesta, na ktoré nie je vstup povolený (maštale a ohrady),
- držali sa v skupine a počúvali pokyny učiteľa aj farmára,
- nekonzumovali nič, čo nie je určené pre ľudí,
- sa bez povolenia nedotýkali zvierat a nehladili ich,
- nemanipulovali bez povolenia s akýmkoľvek náradím,
- k zvieratám pristupovali opatrne a v klude.

Nezabudnite, že vy máte za žiakov zodpovednosť, a že ich musíte mať pod dozorom počas celej doby trvania exkurzie na farme. Pokiaľ sa niektorý zo žiakov, po návrate z farmy, nebude cítiť dobre, požiadajte rodičov, aby s ním navštívili lekára a informujte ich o tom, že v nedávnej dobe prišiel do kontaktu so zvieratami alebo rastlinami.

Aktivity na farme

Farmy predstavujú výborné miesto, kde je možné zorganizovať školskú návštevu pre žiakov a študentov všetkých vekových kategórií. Niektoré farmy majú zamestnancov, ktorí ponúkajú a pomáhajú organizovať prehliadku farmy, a ktorí sú schopní naplánovať vzdelávacie aktivity. Môže sa však stať, že ste si dohodli návštevu farmy, kde Vás majiteľ prevedie po svojom hospodárstve a prehliadku doplní výkladom. V takom prípade je vhodné, aby ste si niektoré aktivity naplánovali samostatne. Dohodnite sa však na nich s farmárom ešte pred samotnou návštevou. Zabezpečte, aby vaši žiaci aktívne vykonávali celú škálu praktických činností týkajúcich sa miestnej farmy. Praktická výučba nie len upevňuje nové znalosti, ale zároveň aj príležitosť, ako žiakov inšpirovať k zväženiu kariéry farmára.

Činnosti, s ktorými môžete pomáhať na farme

S farmárom sa dohodnite na činnostiach, ktoré môžu žiaci, pod jeho dohľadom, na farme vykonávať:

- dopĺňanie krmiva pre zvieratá
- zber vajec
- pletie záhonov a polí
- sejba semienok
- balenie ovocia a zeleniny na predaj
- mletie múky
- kŕmenie zvierat
- čistenie hospodárskych budov a výmena podstielky
- dojenie kráv a kôz
- sadenie plodín/priesad
- zber úrody
- skladanie dreva
- čistenie potoka

Vymenované činnosti prirodzene kladú vyššie nároky na bezpečnosť a hygienu. Pokiaľ však zabezpečíte riadny dozor, nemali by byť o nič nebezpečnejšie ako hodiny varenia, alebo iné praktické činnosti v škole.

Je zároveň vhodné určiť jednu osobu z radov dospelých, ktorá bude slúžiť ako sprostredkovateľ medzi zamestnancami farmy a žiakmi. Keď zvolíte vhodnú farmu, je nutné ju vopred navštíviť a dohodnúť sa s farmárom na programe návštevy.

Otázky pre farmára

Už v rámci prípravy na návštevu, v rámci vyučovania, preberte so žiakmi možné otázky na farmára. Tu je niekoľko príkladov vhodných dotazov. Vyberte tie, ktoré zodpovedajú vekovej štruktúre vašich žiakov:

- Koľko druhov plodín pestujete – máte pole, zeleninovú záhradu, alebo ovocný sad?
- Koľko druhov hospodárskych zvierat na farme chováte?
- Aká je vaša produkcia z chovu hospodárskych zvierat?
- Aké sú vaše vypestované plodiny z poľa, záhrady alebo sadu?
- Pripravujete si vlastné osivo alebo používate kupované?
- Kto nakupuje vaše produkty? Predávate ich priamo miestnym odberateľom?
- Kupujete krmivo pre vaše zvieratá alebo si ho pestujete sami?
- Ako podporuje vaša farma prírodu a krajinu (biodiverzitu)?
- Je vaša farma v BIO/EKO režime?
- Ako chránite vaše plodiny proti chorobám? Snažíte sa na svojej farme minimalizovať používanie pesticídov?
- Pokiaľ áno, akým spôsobom?
- Aké iné chemické látky na svojej farme používate?
- Aký je váš oševný postup?
- Akým spôsobom dodávate pôde a plodinám živiny? Využívate kompost, alebo hnoj?
- Snažíte sa nejakým spôsobom zabrániť znečisteniu vodných zdrojov?
- Ako narábate s odpadom z vašej farmy?
- Majú vaše zvieratá možnosť chovať sa prírode verným (prirodzeným) spôsobom? Sú vaše zvieratá chované vonku, alebo v budovách? Ako často používate lieky, napríklad antibiotiká?
- Ako inak sa snažíte zmierniť dopad na životné prostredie?
- Čo sa vám na farmárčení páči najviac?
- V čom momentálne vidíte najväčšie úskalia poľnohospodárstva?
- Oplyvňuje vás klimatická kríza? Ak áno, ako?

Ďalšie možné otázky:

- **Je možné na farme zorganizovať školský piknik, alebo obaračkové slávnosti?**

Takéto podujatia sú ideálnym spôsobom, ako na farmu dostať čo najviac žiakov a vytvoriť pre nich tú pravú atmosféru.

- **Mali by ste záujem navštíviť našu školu a zorganizovať krátku prednášku alebo ukážku?**

Vďaka tomu môže farmár nadviazať vzťah so školou a súčasne zodpovedať mnohé žiacke otázky. A prečo ich nepozvať do školskej jedálne, aby mohli obedovať spoločne so žiakmi?

Výukové aktivity pri návšteve ekologickej farmy

Návšteva ekologickej farmy môže žiakom pomôcť pochopiť vzťah, ktorý existuje medzi zdravou pôdou, zdravými rastlinami, zdravými zvieratami a zdravými ľuďmi.

Starostlivosť o pôdu

Pôda je na ekologickej farme hnojená iba organickými látkami (maštalným hnojom, zeleným hnojením) a niektorými rastlinami, ktoré do nej dávajú potrebný dusík, ako napríklad ďatelina.

To znamená, že ekologickí poľnohospodári nepoužívajú umelé minerálne hnojivá, ktoré podporujú rýchly rast plodín, ale z dlhodobého hľadiska pôdu skôr vyčerpávajú.

Možné aktivity:

- Skúste vykopať kúsok pôdy a pozrite sa, či obsahuje dážďovky a ďalšie pôdne živočíchy.
- Určite typ pôdy na statku.
- Ako funguje kompost, zmerajte teplotu vo vnútri kopy kompostu.

Život zvierat na farme

Ekologické farmy dbajú na to, aby boli hospodárskym zvieratám alebo plodinám zabezpečené čo najprirodzenejšie podmienky pre život. Zvieratá musia mať vždy voľný prístup k výbehu, na bio farmách sú po väčšiu časť roka na pastve.

Možné aktivity:

- **Prírodoveda, biológia** - Učiteľ prostredníctvom vhodnej hry poukáže na rozdiel medzi voľným výbehom pre zvieratá na ekologickej farme a napr. klieťkovým spôsobom chovu vo veľkochovoch hydiny.
- **Výtvarná výchova** - Vyroberte zviera (kravu, prasa) z prírodných materiálov (kamene, gaštany, orechy, jablká ...).
- **Matematika** - Spočítajte počet oviec a jahniatok, určite priemerné množstvo jahniat na jednu ovcu.

Pre odľahčenie môžete poznamenať, že zvieratá majú rovnaké potreby ako ľudia, akurát s tým rozdielom, že nepotrebujú každý rok chodiť na dovolenku, alebo hrať počítačové hry.

Nechajte žiakov, aby zostavili zoznam základných potrieb zvierat. Patria tam:

- voľný prístup na pasienok,
- prirodzené svetlo a ventilácia vo vnútri chovných budov,
- dostatok miesta na pohyb, poškrabanie sa, hrabanie, odpočinok,
- prirodzená strava a čistá voda,
- pohodlná podstielka,
- .....

Biodiverzita alias biologická rozmanitosť

Využitím prirodzených predátorov, ako lienka sedembodková, ktorá sa živí škodcami, môžu ekologickí poľnohospodári minimalizovať použitie pesticídov a súčasne tým podporovať prirodzené procesy na farme. Niekoľko štúdií odhalilo, že na ekologických farmách je rozmanitejšie zloženie fauny, vrátane vtákov, včiel alebo chrobákov.

Tak prečo si so sebou na exkurziu nezobrať lupu a neskúsiť so žiakmi niektoré druhy hmyzu preskúmať zblízka? Prípadne môžete skúsiť nájsť zaujímavé exempláre rastlín. Vždy sa však s farmárom vopred poraďte, či sa na farme nevyskytujú chránené, alebo vzácne rastliny, alebo druhy živočíchov, hlavne hmyzu.

Ďalšia aktivita:

- **Druhovú pestosť** - Nechajte žiakov spočítať množstvo druhov rastlín na 1m² lúky, môžu napríklad spočítať aj množstvo fauny. Poznáte niektoré rastliny?

Krajina a poľnohospodárstvo

Poľnohospodárstvo má zásadný vplyv na to, ako vyzerá krajina. Žiakov môžete upozorniť na rozdiel v krajine, pokiaľ v nej hospodária malé rodinné farmy s rozmanitým hospodárstvom, alebo veľké farmy s monokultúrnym hospodárením.

Otázka na EKO farmára?

- Čo je to monokultúra a čo je biodiverzita?
- Čo sú to remízky a ekostabilizačné plochy?

Možné aktivity:

- Vyrobte mapu vašej cesty na ekologickú farmu.
- **Hra na detektíva** – Hľadajte stopy toho, ako farma funguje: striedanie plodín, prirodzené prostredie pre divokú zver, niečo, čo pekne vonia, dôkazy ľudskej práce v krajine, stopy po malých zvieratkách alebo vtákoch, rôzne druhy stromov... atď.

Možné aktivity na tému rastlín:

- Spoznajte ovocný strom podľa plodov a listov.
- Nazbierajte rôzne tvary listov a tráv.
- Naučte sa spoznávať základné druhy obilnín a na čo sa používajú.

Ľudia na farme

Poľnohospodárstvo dnes zamestnáva len malý počet ľudí, ktorí sú schopní vyrobiť značné množstvo potravín. Práca v poľnohospodárstve je celoročná a veľmi namáhavá.

Možné aktivity:

- **Rozhovor, príklady otázok:**
  - Akými schopnosťami a zručnosťami musí byť vybavený farmár, aby dokázal vyrobiť potraviny?
  - Odkiaľ pochádza jedlo, ktoré jeme? Koľko kilometrov cestovalo, než sa dostalo na náš stôl? Ako sa dá táto vzdialenosť zmenšiť?

Hra

Hra na potravinový reťazec – na päť kartičiek namaľujte vždy jeden obrázok: jačmeň, vošku, lienku sedembodkovú, škovránka, jastraba. Postavte sa do radu a vytvorte „potravinový reťazec“ (jačmeň – voška – lienka sedembodková – škovránok – jastrab). Jeden zo žiakov predstiera farmára, ktorý pesticídom postrieka vošku, aby ju zabil. Žiak s kartičkou vošky opúšťa reťazec. Bez vošky nemá lienka sedembodková čo jesť a aj ona opúšťa radu.

Vyhodnotenie návštevy na farme po návrate

Po návrate z ekofarmy využite čerstvé dojmy žiakov a vyhodnoťte získané skúsenosti a vedomosti:

- Ako môžeme zlepšiť svoje správanie voči prírode?
- Ako môžeme podporiť miestnych farmárov?
- Ako môžeme podporiť ohľaduplné správanie sa k hospodárskym zvieratám a k pôde?
- Ako môžeme skrátiť dodávateľský reťazec potravín, ktoré konzumujeme?
- Ako môžeme skvalitniť stravovanie v školskej jedálni spoluprácou s navštívenou farmou?

Zhrnutie najdôležitejších bodov a tipov pre návštevu farmy

Návšteva farmy je určená pre žiakov a študentov všetkých vekových kategórií. Nasledujúcich 10 tipov vám pomôže návštevu farmy využiť na maximum:

1. Urobte si prieskum miestnych farmárov a poľnohospodárov, ktorí umožňujú návštevy a vyberte si takého, ktorý najviac vyhovuje vašej triede a to na základe druhu hospodárenia, programu pre návštevníkov, či prípadných poplatkov.
2. Vyžiadajte si kópiu výučbových materiálov, ktoré farma ponúka pre školské exkurzie.
3. Navštívte farmu sami ešte predtým, ako sa tam vyberiete s triedou. Zoznámte sa so zamestnancami, zistite potrebné informácie, alebo sledujte inú triedu, ktorá už farmu navštívila.
4. Pripravte triedu na nepriaznivé počasie a pohyb v teréne. Farmy sú obvykle umiestnené na otvorených priestranstvách, kde fúka vietor, v tráve je rosa, na poli blato. Nezabudnite si so sebou zobrať prípravky pre prípad alergickej reakcie po bodnutí včelou. Zistite, kde sa môžete s triedou nadesiatovať, alebo naobedovať.
5. Pripravte si jednotlivé body a oblasti, ktoré chcete s triedou preskúmať, napríklad pestovanie, zber úrody, chov zvierat, výrobu, predaj alebo skladovanie.
6. Naplánujte diskusie a aktivity, ktoré uskutočnite ešte pred exkurziou tak, aby ste vyvolali u žiakov zvedavosť a pripravili ich na oblasti, ktoré budú na farme skúmať. Napríklad pracovné činnosti, stroje, plodiny, ročné obdobia a podobne.
7. Zistite od farmára, či je možné vykonávať aj iné činnosti, ktoré návštevu farmy zatriaktivnia. Každý žiak môže napríklad dostať poznámkový blok, prípadne môžu pracovať v skupinách.
8. Ukážte svojej triede krásu a účel farmy. Činnosti, ktoré môžete s triedou na farme vykonávať:
  - Nazbierajte si pre seba nejaké ovocie.
  - Spravte si triedne foto.
  - Ochutnajte rôzne druhy produktov, ktoré farma ponúka.
  - Naučte sa sadiť plodiny – každý žiak sa naučí jednotlivé kroky ako zasiať semenko.
  - Vezmite si so sebou desiatu alebo obed, ktorý zjete na farme.
  - Poznajte hospodárske zvieratá (ak sa také na farme nachádzajú) a rastliny, ktoré farmár pestuje.
  - Vypočujte si rozprávanie o každodennom živote na farme.
9. Naplánujte následné aktivity, ako napríklad:
  - Vytvorte s deťmi správu o exkurzii.
  - Pripravte kvíz pre rodičov, alebo pre inú triedu.
  - Spoločne namaľujte sad.

- Zorganizujte ochutnávku ovocia zo sadu pre rodičov.
- Naplánujte návštevu farmy aj mimo sezónu, aby žiaci videli, ako sa farma v priebehu roka mení.

10. A nezabudnite: Farma nie je detské ihrisko! Aj keď vám zamestnanci pomohli usporiadať školskú exkurziu, majú dosť svojej vlastnej práce. Počas exkurzie starostlivo dohliadajte na žiakov. Farmy sú plné rôzneho náradia a strojov a pohybujú sa tam pracovníci, ktorí majú plné ruky práce. Pre zaistenie bezpečnosti žiakov je najlepšie, pokiaľ sa so zamestnancami farmy dohodnete na presnej trase, po ktorej sa budete počas návštevy pohybovať.

Rozvoj spolupráce

Rady ako nadviazať dlhodobú spoluprácu s farmou

Jedna návšteva farmy je dobrá vec, ale oveľa lepšie je nadviazať s farmármi dlhodobú spoluprácu. Vďaka tomu sa môžu žiaci dostať do pravidelného kontaktu s poľnohospodárskou výrobou. Menšie skupiny žiakov (ideálne 10 až 12) môžu farmu navštevovať v priebehu celého roka. Po každej návšteve sa môže skupina podeliť o svoje zážitky so zvyškom školy (najlepšie vo forme prednášky). K tomu môžu využiť fotografie, osobné zhodnotenie, plagáty, alebo dokonca aj natočené rozhovory s farmármi. Vďaka tomu môže celá škola získať ucelený obraz o živote na farme.

Z našich skúseností vieme, že ako žiakom, tak farmárom, vyhovujú viac menšie skupiny. Žiaci tak majú možnosť položiť viac otázok a vyskúšať si viac praktických činností. Náklady na exkurziu môžete znížiť tým, že využijete hromadnú dopravu, alebo sa s rodičmi dohodnete na pokrytí nákladov na dopravu nejakým mikrobúsom. S farmárom môžete pravidelne komunikovať prostredníctvom e-mailu, alebo ho rovno pozvať do školy na niektoré zo školských podujatí. Pokiaľ chcete usporiadať väčšiu návštevu farmy, skúste zorganizovať školský piknik, alebo pomôcť farmárovi pri zbere úrody či pletí buriny.

Spolupráca s miestnymi výrobcami

Alternatívou návštevy na farme môže byť návšteva miestneho remeselného výrobcu (miestnej manufaktúry). Výrobcovia, napr. pekári, alebo mäsiari obvykle vítajú možnosť nadviazať užšiu spoluprácu s miestnymi školami a názorne im predviesť, ako pracujú. Môžete pre žiakov a ich rodičov zorganizovať návštevu v miestnom mäsiarstve, pekárni, alebo veľkoobchode, ktorý dodáva do školskej jedálne.

Žiaci sa môžu v rámci návštevy dozvedieť, ako funguje výrobca, alebo predajňa, alebo ochutnať rôzne sezónne ovocie, zeleninu alebo vajcia od sliepok chovaných vo voľnom výbehu. Okrem toho môžu žiaci sledovať prípravu mäsa a výrobu mäsových výrobkov či pečiva. Úzka spolupráca s miestnym podnikom zlepšuje povedomie žiakov o tom, odkiaľ jedlo pochádza a kto a ako ho vyrába. Pokiaľ je hromadná návšteva u výrobcu nepraktická, skúste ho pozvať, aby vám o svojom remesle prišiel porozprávať priamo do školy alebo vyhľadajte na internete tematické videá.

Záver

Návšteva farmy ponúka veľké množstvo vzdelávacích príležitostí. Farmy predstavujú podnetné prostredie a pútavé priestory, v ktorých môžete so žiakmi preskúmať celý príbeh jedla od poľa po vidličku. Aktivity na farme je možné výborne prepojiť so školským vzdelávacím programom v mnohých predmetoch, alebo medziodborových témach pre žiakov všetkých vekových kategórií. Najlepší spôsob, ako sa naučiť niečo nové, je vyskúšať si to v praxi. To isté platí aj pre pestovanie, a preto je veľmi výhodné, pokiaľ sa žiaci môžu zapojiť do praktických činností počas ročného cyklu priamo na farme. Farma ponúka možnosť posilniť znalosti žiakov z celého radu predmetov a praktická činnosť priamo na farme bude pre žiakov určite nezabudnuteľným zážitkom.

.....

Kalendár odporúčaných aktivít čo robiť v prírode počas celého školského roka ako aj zoznam vybraných fariem podľa krajov nájdete na www.skutocnezdravaskola.sk alebo kontaktujte vášho regionálneho koordinátora pre viac informácií.

